

70-річчя

ЧЛЕНА-КОРЕСПОНДЕНТА НАН УКРАЇНИ

А. Ф. ФРОЛОВА

26 листопада виповнилося сімдесят років видатному українському вченому в галузі вірусології та епідеміології, Заслуженому діячеві науки і техніки України члену-кореспонденту НАН України, АМН України та Російської АМН Аркадію Федоровичу Фролову.

А. Ф. Фролов народився в м. Актюбінську Казахської РСР. Після закінчення в 1948 р. середньої школи на Житомирщині поступив на санітарно-гігієнічний факультет Київського медичного інституту ім. О. О. Богомольця. Ще у студентські роки проявив себе ініціативною, творчою особистістю, займаючись у наукових гуртках та захоплюючись альпінізмом. Серйозний вплив на формування майбутнього вченого-медика справили академіки Л. В. Громашевський, Б. М. Маньківський, О. М. Марзєєв, Ю. В. Фольборт, В. М. Іванов, професори В. М. Зюков, М. С. Спіров, С. С. Дяченко, П. І. Баранник, Р. Г. Габолич, які особистим прикладом і блискучими лекціями виховували у студентів любов до обраної професії та потяг до наукової діяльності.

Після закінчення з відзнакою інституту А. Ф. Фролов був зарахований до клінічної ординатури Київського НДІ інфекційних хвороб АМН СРСР. У перші роки наукової діяльності інтереси молодого вченого зосередились на клінічних аспектах кишкових інфекцій, передусім гострої дизентерії. Проблема її лікування була присвячена його кандидатська дисертація, яку він з успіхом захистив у Київському медичному інституті.

Подальша наукова діяльність А. Ф. Фролова пов'язана з Київським НДІ епідеміології, мікробіології та паразитології МОЗ УРСР. Спочатку його обирають за конкурсом на посаду старшого наукового співробітника (1963), потім — завідувача лабораторії вірусної етіології пухлин (1963—1971). У цей період А. Ф. Фролов зосереджується на дослідженнях у галузі вірусного канцерогенезу. На величезному експериментальному матеріалі, зокрема спостереженнях за хворими на грип і за поширенням епідемій грипу, вчений довів, що вірус грипу може тривалий час зберігатися в організмі і брати участь у розвитку хронічних захворювань, у тому числі неопластичного процесу.

А. Ф. Фролов разом з колективом послідовників відкрив і обґрунтував нове для вірусології явище — здатність вірусів грипу тривалий час перебувати в організмі людини і в людській популяції. Було розкрито пріоритетні механізми формування нових епідемічних штамів вірусу, що пролило світло на еволюційні процеси у популяції вірусу грипу. Стали зрозумілішими рушійні сили епідемічного процесу при цій інфекції. Результати багаторічних досліджень покладені в основу докторської дисертації вченого і узагальнені в монографії «Віруси і канцерогенез» (1972).

У 1974 р. А. Ф. Фролова призначають директором Київського НДІ МОЗ України, де згодом він очолює лабораторію патогенезу інфекцій. Основний напрям пошуку тут — розкриття механізмів, які сприяють або перешкоджають переходу гострого інфекційного процесу в хронічний. Проведені дослідження засвідчують, що можливість такого переходу безпосередньо пов'язана з імунодефіцитним станом інфікованого та розвитком персистенції збудника хвороби.

Глибокі механізми взаємодії збудника і організму «хазяїна» вчений простежує на моделі бактеріальних, вірусних та паразитарних хвороб людини. Це дає змогу розробити нові методи діагностики, лікування та профілактики інфекційних хвороб. Вагомий вклад вніс А. Ф. Фролов у розв'язання проблеми захисту організму від вірусного гепатиту А. На основі новітніх розробок створено високотитражний імуноглобулін, інтерферон, нові антивірусні препарати. Багатопланові дослідження А. Ф. Фролова знайшли відображення у монографіях із співавторами «Вірусний гепатит» (1980), «Грип» (1983), «Вірусні гепатити А і Е в дітей» (1996), «Жирнокислотные профили бактерий, патогенных для человека и животных» (1992). Автори останньої праці, в тому числі А. Ф. Фролов, були відзначені в 1996 р. академічною премією ім. О. В. Палладіна.

Вагомим досягненням стало формулювання гіпотези про клінічне та епідеміологічне значення персистенції, основні положення якої викладені в монографії «Персистенція вірусів» (1995).

А. Ф. Фролов започаткував в Україні науково-організаційні заходи для боротьби зі СНІДом. У 1987 р. він разом із співробітниками лабораторії загальної вірусології розпочав наукові дослідження та велику діагностичну роботу в цій сфері. Згодом за безпосередньою участю Аркадія Федоровича організовано Український центр боротьби зі СНІДом на базі Київського науково-дослідного інституту епідеміології та інфекційних хвороб ім. Л. В. Громашевського. Завдяки проведеним дослідженням виявлено гетерогенність популяції циркулюючого в Україні штаму ВІЛ-1, створено національну колекцію регіональних штамів цього вірусу.

Впродовж багатьох років А. Ф. Фролов очолював Київський НДІ епідеміології та інфекційних хвороб ім. Л. В. Громашевського. Під його керівництвом ще більше збагатилися традиції цієї відомої наукової установи країни.

Велику увагу приділяє вчений підготовці кадрів лікарів та науковців. Протягом багатьох років він працює завідувачем кафедри епідеміології Київського інституту вдосконалення лікарів (нині Академія післядипломної освіти), передаючи свій багатий професійний досвід широкому загалу лікарів-практиків. Він заснував наукову школу з питань вірусної персистенції, підготував понад 50 фахівців вищої категорії, в тому числі 10 докторів і 30 кандидатів наук, має 12 аспірантів.

Сьогодні вчений розмірковує над новими проблемами, які хвилюють людство. В центрі його уваги — пріонні хвороби. Ці пошуки професора А. Ф. Фролова підтримала президія АМН України, що дало йому змогу створити нову лабораторію, започаткувавши в Україні нову галузь інфектології.

А. Ф. Фролов проводить велику громадську роботу: він незмінний голова Українського медичного товариства епідеміологів, мікробіологів і паразитологів ім. Д. К. Заболотного, член ВАКУ України, член редколегії багатьох вітчизняних та зарубіжних періодичних видань, голова проблемної комісії «Епідеміологія і специфічна профілактика інфекційних хвороб» МОЗ та АМН України. А. Ф. Фролов опублікував понад 500 наукових праць, має 20 патентів. Діяльність вченого відзначена низкою урядових нагород і грамот.

Наукова громадськість, однодумці, учні, соратники і друзі щиро вітають Аркадія Федоровича з ювілеєм, бажають здоров'я, подальших звершень, натхненної творчої праці і щастя.